

DAFTAR PUSTAKA

- Direktorat Wilayah Pengelolaan dan Penyiapan Areal Pemanfaatan Kawasan Hutan, Direktorat Jenderal Planologi Kehutanan, Kementerian Kehutanan (ID). 2012. Data dan Informasi Kesatuan Pengelolaan Hutan (KPH) Tahun 2012. Jakarta: Direktorat Wilayah Pengelolaan dan Penyiapan Areal Pemanfaatan Kawasan Hutan, Direktorat Jenderal Planologi Kehutanan.*
- Hadi, S. 2013. Metodologi Research Jilid 3. Yogyakarta*
- Kadir, W. A., M. Nurhaedah, dan R. Purwanti. 2013. Konflik pada kawasan taman nasional Bantimurung Bulusaraung Provinsi Sulawesi Selatan dan upaya penyelesaiannya. Jurnal Penelitian Sosial dan Ekonomi Kehutanan. 10(3), 186 – 198.*
- Lempang, M. 2012. Pohon Aren dan Manfaat Produksinya. Balai Penelitian Kehutanan Makassar. Info Teknis EBONI. 9(1), 37-54.*
- Mariati, R. 2013. Potensi produksi dan prospek pengembangan tanaman aren (*Arenga pinnata* Merr) di Kalimantan Timur. Jurnal Ilmu Pertanian dan Kehutanan. 12(2), 1412-6885.*
- Nisfiyanti, Y. 2013. Sistem teknologi pembuatan gula aren di kampung Kuta, Kecamatan Tambaksari, Kabupaten Ciamis. Patanjala. 5(1), 179-191*
- Peraturan Menteri Kehutanan Republik Indonesia. No. P.35/Menhut-II/2007. Tentang Hasil Hutan Bukan Kayu.*
- Rusmini. 2012. Hubungan Tingkat Pendidikan Dengan Pertumbuhan Ekonomi di Kabupaten Gresik. Skripsi. Universitas Negeri Surabaya.*
- Gresik. Skripsi dterbitkan. Surabaya: Universitas Negeri Surabaya*
- Suparmoko. 2006. Panduan dan Analisis Valuasi Ekonomi Sumberdaya alam dan Lingkungan. Edisi Pertama. Yogyakarta: BPFE*
- Suwignyo, N. 2016. Peran Pemda dalam Penyusunan Neraca Sumberdaya Alam Daerah (NSAD) untuk Meningkatkan Daya Saing Daerah. Disampaikan dalam Sosialisasi dan Pembinaan Neraca Sumberdaya Alam Provinsi Banten.*

Undang Undang Republik Indonesia no 41 tahun 1999 tentang Kehutanan.

LAMPIRAN

Lampiran 1. Nama-nama Responden.

No.	Nama	Umur
1	Muh Arif	61
2	Abu Taba	46
3	Paleha	51
4	Firman	42
5	Baharuddin	54
6	Idris	53
7	Andri	53
8	Hamsa	48
9	Jufri	51
10	Mirda	46

Lampiran 2. Hasil perhitungan cadangan awal tahun 2021.

<i>No</i>	<i>Jumlah Pohon</i>	<i>Jumlah Nira /</i>	<i>Gula/Ha ri</i>	<i>Hari/Tahun</i>	<i>Nira/Tahun</i>	<i>AREN/Tahun</i>	<i>Harga</i>	<i>Harga/Tahun</i>
<i>1</i>	<i>9</i>	<i>72</i>	<i>9</i>	<i>365</i>	<i>26280</i>	<i>3285</i>	<i>25,000</i>	<i>82125000</i>
<i>2</i>	<i>9</i>	<i>72</i>	<i>9</i>	<i>365</i>	<i>26280</i>	<i>3285</i>	<i>25,000</i>	<i>82125000</i>
<i>3</i>	<i>7</i>	<i>60</i>	<i>7</i>	<i>365</i>	<i>21900</i>	<i>2555</i>	<i>35,000</i>	<i>89425000</i>
<i>4</i>	<i>7</i>	<i>63</i>	<i>7</i>	<i>365</i>	<i>22995</i>	<i>2555</i>	<i>35000</i>	<i>89425000</i>
<i>5</i>	<i>5</i>	<i>54</i>	<i>6</i>	<i>365</i>	<i>19710</i>	<i>2190</i>	<i>35000</i>	<i>76650000</i>
<i>6</i>	<i>3</i>	<i>38</i>	<i>4</i>	<i>365</i>	<i>13870</i>	<i>1460</i>	<i>25000</i>	<i>36500000</i>
<i>7</i>	<i>5</i>	<i>50</i>	<i>5</i>	<i>365</i>	<i>18250</i>	<i>1825</i>	<i>30000</i>	<i>54750000</i>
<i>8</i>	<i>3</i>	<i>36</i>	<i>4</i>	<i>365</i>	<i>13140</i>	<i>1460</i>	<i>35000</i>	<i>51100000</i>
<i>9</i>	<i>4</i>	<i>40</i>	<i>5</i>	<i>365</i>	<i>14600</i>	<i>1825</i>	<i>25000</i>	<i>45625000</i>
<i>10</i>	<i>6</i>	<i>48</i>	<i>6</i>	<i>365</i>	<i>17520</i>	<i>2190</i>	<i>25000</i>	<i>54750000</i>
<i>Jumlah</i>	<i>58</i>	<i>533</i>	<i>62</i>		<i>194545</i>	<i>22630</i>		<i>662475000</i>

Lampiran 3. Jumlah Penambahan Aren.

No.	Jumlah Gula Aren /Tahun	Harga /Unit	Harga/K g
1	730	25000	18250000
2	730	25000	18250000
3	0	0	0
4	0	0	0
5	0	0	0
6	0	0	0
7	0	0	0
8	0	0	0
9	0	0	0
10	1095	35000	38325000
Tota l	2555		74825000

Lampiran 4. Jumlah Deplesi.

<i>No</i>	<i>Jumlah Pohon</i>	<i>Liter Nira Aren/Hari</i>	<i>Gula (kg)/Hari</i>	<i>Hari/Tahun</i>	<i>Jumlah Nira /Tahun</i>	<i>Jumlah Gula Aren/Tahun</i>	<i>Harga/Unit</i>	<i>Harga Produksi /Tahun</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>3</i>	<i>365</i>	<i>5840</i>	<i>1095</i>	<i>25,000</i>	<i>27375000</i>
<i>2</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>2</i>	<i>365</i>	<i>5840</i>	<i>730</i>	<i>25,000</i>	<i>18250000</i>
<i>3</i>	<i>3</i>	<i>24</i>	<i>4</i>	<i>365</i>	<i>8760</i>	<i>1460</i>	<i>35,000</i>	<i>51100000</i>
<i>4</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>4</i>	<i>365</i>	<i>5840</i>	<i>1460</i>	<i>35000</i>	<i>51100000</i>
<i>5</i>	<i>3</i>	<i>27</i>	<i>4</i>	<i>365</i>	<i>9855</i>	<i>1460</i>	<i>35000</i>	<i>51100000</i>
<i>6</i>	<i>2</i>	<i>18</i>	<i>3</i>	<i>365</i>	<i>6570</i>	<i>1095</i>	<i>25000</i>	<i>27375000</i>
<i>7</i>	<i>2</i>	<i>18</i>	<i>2</i>	<i>365</i>	<i>6570</i>	<i>730</i>	<i>30000</i>	<i>21900000</i>
<i>8</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>2</i>	<i>365</i>	<i>5840</i>	<i>730</i>	<i>35000</i>	<i>25550000</i>
<i>9</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>2</i>	<i>365</i>	<i>5840</i>	<i>730</i>	<i>25000</i>	<i>18250000</i>
<i>10</i>	<i>2</i>	<i>16</i>	<i>2</i>	<i>365</i>	<i>5840</i>	<i>730</i>	<i>25000</i>	<i>18250000</i>
<i>55</i>	<i>22</i>	<i>183</i>	<i>28</i>	<i>3650</i>	<i>66795</i>	<i>10220</i>	<i>295000</i>	<i>310250000</i>

Lampiran 5. Perhitungan Sumberdaya Gula Aren.

No	Biaya Penerimaan /Tahun(Rp)	Biaya Produksi/Tahun	Laba Kotor/Tahun	Laba Layak/Tahun	Unit Rent
1	27375000	1274000	26101000	1528.8	26099471.2
2	18250000	1274000	16976000	1528.8	16974471.2
3	51100000	1274000	49826000	1528.8	49824471.2
4	51100000	1274000	49826000	1528.8	49824471.2
5	51100000	1274000	49826000	1528.8	49824471.2
6	27375000	1274000	26101000	1528.8	26099471.2
7	21900000	1274000	20626000	1528.8	20624471.2
8	25550000	1274000	24276000	1528.8	24274471.2
9	18250000	1274000	16976000	1528.8	16974471.2
10	18250000	1274000	16976000	1528.8	16974471.2

Laba Kotor : *Biaya penerimaan – Biaya penerimaan*

Laba Layak : *Suku bunga 12%:100 x Biaya produksi per unit*

Unit Rent : *Laba kotor – Laba layak*

Lampiran 6. Nilai Unit Rent.

No. Responden	Jumlah SDA yang diambil	Unit rent/Tahun	Nilai Unit Rent(Rp)
1	1095	26099471	28578920964
2	730	16974471	12391363976
3	1460	49824471	72743727952
4	1460	49824471	72743727952
5	1460	49824471	72743727952
6	1095	26099471	28578920964
7	730	20624471	15055863976
8	730	24274471	17720363976
9	730	16974471	12391363976
10	730	16974471	12391363976
Jumlah Keseluruhan	10220		345339000000

Lampiran 7. Biaya Produksi.

<i>Tenaga kerja (orang)</i>	<i>Frekuensi hari orang kerja</i>	<i>Biaya tenaga kerja</i>	<i>Total biaya Tenaga kerja/tahun</i>	<i>Total biaya peralatan /tahun</i>	<i>Total penyusutan alat /tahun</i>	<i>Biaya pengambilan kayu bakar</i>	<i>Total biayaproduksi</i>
				993000	281,750.00		

Keterangan :

Rincian harga yang dikeluarkan untuk peralatan dalam memproduksi gula aren yang terdiri dari paranng Rp 100 000 wajan 450 000 sendok besar 20000 saringan 270000 tungku 125000 sendok besar 28000 jadi total 993 000 wajan dan tungku dapatdigunakan selama 2 tahun pengambilan kayu dapat dilakukan setiap hari disekitar hutan.

Penyusutan alat = Rp (575000)/2= Rp 287000

$$= (287000) / Rp (575000) \times 100\%$$

$$= 0,4\% \times 100\%$$

$$= 49\%$$

Jadi persentase dari penyusutan alat Rp 575000×49% = 281,750

Jadi besar peyusutan tiap tahunnya sebanyak 281,750.00

Lampiran 8. Jumlah Pengurangan Harga Awal Tahun Cadangan Awal 2021.

<i>No</i>	<i>Harga Akhir Tahun</i>	<i>Gula(Kg)</i>	<i>Revaluasi</i>
<i>1</i>	<i>20000</i>	<i>3285</i>	<i>65700000</i>
<i>2</i>	<i>20000</i>	<i>3285</i>	<i>65700000</i>
<i>3</i>	<i>20000</i>	<i>2555</i>	<i>51100000</i>
<i>4</i>	<i>20000</i>	<i>2555</i>	<i>51100000</i>
<i>5</i>	<i>20000</i>	<i>2190</i>	<i>43800000</i>
<i>6</i>	<i>20000</i>	<i>1460</i>	<i>29200000</i>
<i>7</i>	<i>20000</i>	<i>1825</i>	<i>36500000</i>
<i>8</i>	<i>20000</i>	<i>1460</i>	<i>29200000</i>
<i>9</i>	<i>20000</i>	<i>1825</i>	<i>36500000</i>
<i>10</i>	<i>20000</i>	<i>2190</i>	<i>43800000</i>
<i>Tota l</i>		<i>22630</i>	<i>452600000</i>

Revaluasi = Jumlah produksi awal tahun x Produksi

Lampiran 9. Jumlah Pengurangan Harga Awal Tahun Sumberdaya Penambahan.

<i>No</i>	<i>Harga Akhir Tahun</i>	<i>Gula (kg)</i>	<i>Revaluasi</i>
<i>1</i>	<i>20000</i>	<i>730</i>	<i>14600000</i>
<i>2</i>	<i>20000</i>	<i>730</i>	<i>14600000</i>
<i>3</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>4</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>5</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>6</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>7</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>8</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>9</i>	<i>20000</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>10</i>	<i>20000</i>	<i>1095</i>	<i>21900000</i>
<i>Tota l</i>		<i>2555</i>	<i>51100000</i>

Lampiran 10. Jumlah Produksi Gul Aren yang Telah Dipanen.

No.	Harga Akhir Tahun	Jumlah SDA yang diambil	Revaluasi
1	20000	1095	21600000
2	20000	730	14400000
3	20000	1460	21600000
4	20000	1460	28800000
5	20000	1460	28800000
6	20000	1095	21600000
7	20000	730	14400000
8	20000	730	14400000
9	20000	730	14400000
10	20000	730	14400000
Total		10220	194400000